

4. A NATO, az EU és az ENSZ logisztikai elvei, feladatai és szervezetei

A nemzetközi szervezetek (NATO, EU, ENSZ) nem rendelkeznek állandó jellegű, műveleti alkalmazásra felkészített haderővel, így a haderő működtetését biztosító logisztikai szervezetekkel sem. Ehelyett a szervezetek tagállamai különböző állami szintű szerződésekből kötelezettségeket vállalnak arra vonatkozóan, hogy adott esetben milyen típusú és létszámú haderőt bocsátanak a nemzetközi szervezet rendelkezésére a nemzetközi szervezet által vállalt feladatok vagy műveletek végrehajtásához.

Ezek az erők tehát – logisztikai elemeikkel együtt – nemzeti ellenőrzés alatt maradnak mindaddig, amíg szükség nem lesz rájuk, és „le nem hívja” őket az adott nemzetközi szervezet (NATO, EU, ENSZ): csak ilyenkor kerülnek a feladat végrehajtására kijelölt nemzetközi szervezet parancsnokának felelősségi körébe.

Tény, hogy a NATO, illetve az EU ténylegesen rendelkezik csekély létszámú állandó katonai erővel. Ezek azok a katonai törzsek (ezen belül logisztikai elemek is), amelyeket az adott szövetség integrált katonai struktúrájában, a különböző többnemzeti parancsnokságokon dolgozó kis létszámú integrált állomány alkot.

A három szervezet logisztikájában közösnek tekinthető, hogy az általuk irányított, vezetett vagy szervezett műveletek logisztikai támogatásának módját, feladatait, követelményeit határozzák meg, illetve a közös tevékenység szervezésére, irányítására egészítik ki a különböző szintű nemzetközi parancsnokságokon meglévő törzseket, illetve hoznak létre ideiglenes, feladatra szabott, végrehajtó szervezeteket. E szervezetek zökkenőmentes együttműködése érdekében határoznak meg követelményeket (pl. szabványok, jelentési rendszer), és nem az egyes tagországok logisztikai rendszerét kívánják befolyásolni. Természetesen a nemzetek érdeke, hogy a nemzeti sajátosságok megtartása mellett a jobb együttműködés érdekében ezekhez a követelményekhez, előírásokhoz, ajánlásokhoz alakítsák saját rendszerüket.

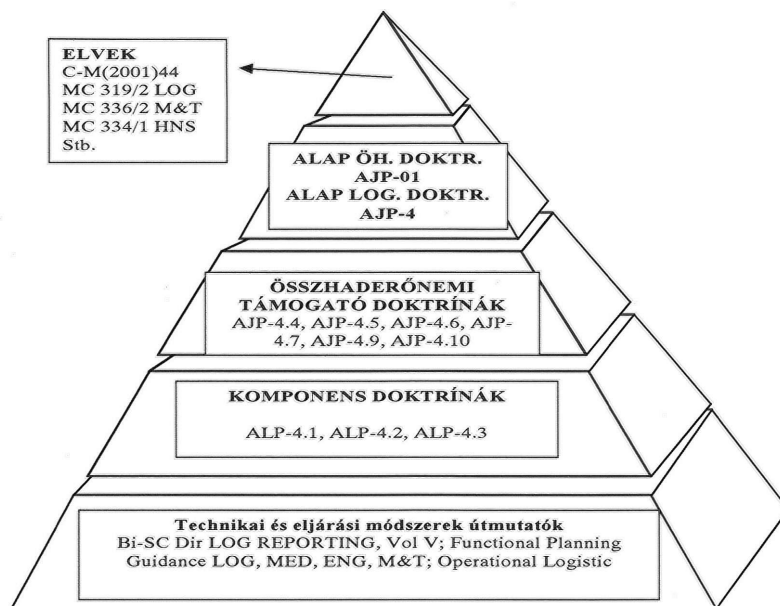
4.1. A NATO-logisztika

A NATO-logisztika nem más, mint a tagországok fegyveres erői történelmi tapasztalatok alapján kialakított és kipróbált nemzeti logisztikai képességeinek összessége és gyakorlata. (Természetesen ez áll az EU- és az ENSZ-logisztikára is.)

A nemzetközi szervezetek ezeket a – nemzetektől egy feladat vagy küldetés végrehajtására „kölcönkapott”, „kikülönített” – logisztikai képességeket optimalizálják, illetve igyekeznek úgy összehangolni, hogy egy hatékony, integrált, feladatra szabott logisztikai struktúra alakuljon ki. Az optimalizálás, illetve az összehangolás alapját azok a dokumentumok jelentik, melyekben konszenzusos alapon rögzítik az

együttműködés alapelveit és a logisztikai eljárások követelményeit egy többnemzeti szövetségben való közös tevékenységhez.

A dokumentumok legfelső szintjén a Katonai Bizottság (MC) által jóváhagyott alapelvek, majd az ezekből az alapelvekből levezetett összhaderőnemi (AJP–01) és logisztikai (AJP–4) alapkodexek állnak.

1. ábra. A logisztikai dokumentumok hierarchiája

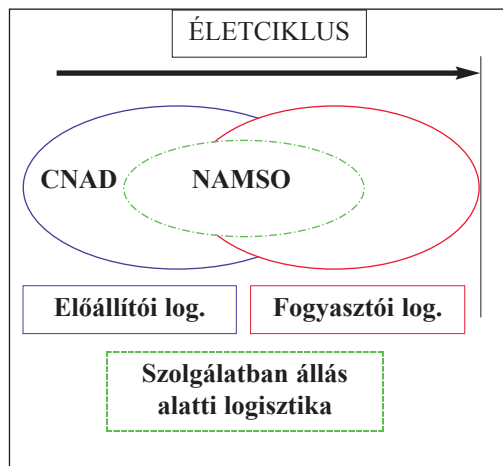
Ezekből a doktrínákból vezetik le az összes többi támogató, illetve komponens doktrínákat, majd azok alkalmazására dolgoznak ki technikai eljárásokat, módszereket, útmutatókat. Az elfogadott dokumentumok (doktrínák és eljárások) egyben szabvánnyá (STANAG) is válnak.

Ezeket a dokumentumokat a tagállamok képviselőiből álló illetékes NATO-tesztület rendszeres időközönként – a nemzetközi és nemzeti követelmények tükrében – felülvizsgálja, és szükség szerint módosítja. A nemzeti képviselő feladata az, hogy képviselje országa álláspontját a szövetségesek előtt, és jelentést tegyen kormányának a többi szövetséges álláspontjáról. Jelenleg az MC 319/2 – „A NATO logisztikai alapelvei és módszerei” – van érvényben. E dokumentum meghatározása szerint a logisztika a haderő mozgatásának és fenntartásának tervezésével és végrehajtásával foglalkozó tudomány.

A NATO-ban az MH-énál tágabb értelemben beszélnek logisztikáról, ami a legszélesebb értelmezésben az alábbi katonai tevékenységi területekre terjed ki:

- tervezés és fejlesztés, beszerzés, raktározás, szállítás, elosztás, fenntartás-karbantartás, kiürítés és az anyagok kiosztása;
- személyek szállítása;
- létesítmények vásárlása vagy építése, karbantartása, működtetése és elosztása;
- szolgáltatások beszerzése vagy nyújtása;
- orvosi és egészségügyi szolgáltatás biztosítása.

Ez a meghatározás a NATO szervezetének különböző területeire eső felelőségek széles körét öleli fel. Magában foglalja mind a készletek és képességek kialakítását, mind a fegyverzet és a haderő harcképességének a fenntartását. Egymástól jól elkülöníthető a logisztika három fontos területe, ha a forrásait az életciklus szempontjából vizsgáljuk.

2. ábra. Források az életciklus szerint

Az *előállítói (beszerzői) logisztika (production logistics)* a kutatással, a tervezéssel, a fejlesztéssel, a gyártással és az anyagi eszközök átvételével (elfogadásával) foglalkozik. Ebből adódóan az előállítói logisztika körébe a szabványosítás és interoperabilitás, a szerződéskötések, a minőség biztosítása, a tartalék alkatrészek beszerzése, a megbízhatóság és a hibaelemzés, az eszközök, felszerelések biztonsági szabványai (munkavédelmi előírások), a specifikációs és gyártási folyamatok, az üzemi próbák és tesztelek (beleértve az ehhez szükséges létesítmények biztosítását is), a kodifikáció, az eszközök dokumentációja, a konfiguráció-ellenőrzés és -módosítások tartoznak.

A *szolgálatban állás alatti logisztika (in service logistics)* a rendszer/eszköz szolgálatban állási fázisa idejére betervezett működési képességeinek folyamatos fenntartását biztosító támogató tevékenységek irányítása és végrehajtása.

A *felhasználói (fogyasztói) logisztika (consumer logistics)* az első termékek átvételével, a tárolással, a szállítással, a karbantartással (beleértve a javítást és az üzem-

képességet is), az üzemeltetéssel, valamint az anyagok elosztásával foglalkozik. Ebből adódóan a felhasználói logisztikához tartozik a készletgazdálkodás, a számára szükséges létesítmények biztosítása vagy építése (nem tartoznak ide azok az anyagok, eszközök és létesítmények, amelyek az előállítói logisztika támogatásához szükségesek), a mozgatás irányítása, a megbízhatósági és a meghibásodás-jelentési rendszer működtetése, a tárolás biztonsági szabályai, a szállítás és az anyagkezelés, valamint az ezekhez kapcsolódó kiképzés.

4.1.1. A NATO logisztikai alapelvei

Kollektív felelősség (collective responsibility). A nemzetek és a NATO-hatóságok kollektív felelősséggel tartoznak a szövetség többnemzeti műveleteinek logisztikai biztosításáért. Ez a kollektív felelősség ösztönzi a nemzeteket és a NATO-t arra, hogy kooperatívan megosszák az ellátást, valamint a logisztikai kapacitások és erőforrások használatát a csapatok eredményes és hatékony támogatása céljából. A szabványosítás, az együttműködés és a többnemzetiség a logisztikában együtt adják az alapját a rugalmas és hatékony logisztikai támogatásnak, s ezzel járulnak hozzá a műveletek sikeréhez.

Jogkör (authority). Lényeges egymásrautaltság van a felelősség és a jogkör között. A felelősségnek, mellyel a NATO-parancsnokot felruházzák, párosulnia kell a jogkörnek a nemzetek és a NATO általi delegálásával. A megfelelő szintű NATO-parancsnoknak elegendő jogkört kell biztosítani a logisztikai erőforrások felett, amelyek képessé teszik a nemzetek által kijelölt erők leghatékonyabb módon történő fogadásához, alkalmazásához, fenntartásához és hadrendből való kivonásához. Ugyanazt kell alkalmazni a NATO vezette hadműveleten belüli többnemzeti erők nem NATO-parancsnokai esetében is.

A műveleti követelmények elsődlegessége (primacy of operational requirements). A logisztikai támogatás erőfeszítéseit – úgy a katonai, mint a civil szektor részéről – arra kell összpontosítani, hogy kielégítsék a küldetés sikerét garantáló műveleti követelményeket.

Együttműködés (cooperation). A nemzetek és a NATO-hatóságok között létfontosságú az együttműködés, mely a logisztika teljes keresztmetszetében – beleértve a nemzetek civil és katonai képességeit is – a szűkös készletek legjobb kihasználását eredményezi. Az 5. cikkely hatálya alá nem tartozó tevékenységek (CRO) esetén ezt az együttműködést szükség szerint ki kell terjeszteni a nem NATO-országokra is.

Koordináció (coordination). A logisztikai támogatásnak a NATO és a nemzeti hatóságok közötti igen fontos koordinációját minden megfelelő szinten végre kell hajtani, továbbá ki kell terjeszteni az összes nem NATO-nemzetre és -szervezetre. Az általános és előre megkötött egyezmények a koordinációs együttműködés esz-

közei. A koordináció teljes felelőssége a NATO-t terheli, és napi rutinfeladatként kell végrehajtani.

Garantált ellátás (assured provision). A nemzeteknek akár egyénileg, akár együttműködési egyezményeken keresztül gondoskodniuk kell arról, hogy a NATO-nak átadott erőik – békeidőszakban, válság és konfliktus esetén egyaránt – megfelelő logisztikai erőforrásokkal, támogatással rendelkezzenek.

Elégségesség (sufficiency). A logisztikai támogatásnak megfelelő mennyiségűnek és minőségűnek kell lennie ott és akkor, ahol és amikor a NATO a feladatrendszeréből fakadó feladatot hajt végre. Elvárás, hogy bármely NATO-feladat során, tekintet nélkül a végrehajtás időszükségletére, a logisztikai támogatás folyamatos legyen.

Hatékonyosság (efficiency). A logisztikai forrásokat a lehető leghatékonyabban és leggazdaságosabban kell felhasználni. A szükséges forrásigényeket idejében kell megadni, hogy a kikülönítést és a hatékony felhasználást optimalizálni lehessen.

Rugalmasság (flexibility). A logisztikai támogatás rendszerének kellően rugalmasnak kell lennie, hogy a feladat sikeres végrehajtása érdekében gyorsan és hatékonyan tudjon reagálni a hadművelet során bekövetkező legkisebb változásokra is. A rugalmasság növelhető, ha a tervezés során előrelátással tervezünk.

Áttekinthetőség és láthatóság (visibility and transparency). A logisztikai források láthatósága és áttekinthetősége az eredményes logisztikai támogatás érdekében nélkülözhetetlen. A NATO-parancsnok számára elengedhetetlen, hogy a NATO és a nemzetek pontos és korrekt információáramlást tartsanak fenn, biztosítva ezzel a szállítmányok prioritizálását és a források esetleges újraelosztását.

4.1.2. A NATO-logisztika feladatai

A NATO-logisztika feladatai a NATO küldetését deklaráló dokumentumokból – a NATO 1999-ben elfogadott stratégiai koncepciójából – vezethetők le. Ebben nagy hangsúlyt kap a rugalmasság és a mozgékonyosság, valamint az, hogy a NATO erői alkalmasak legyenek új – béketámogató és válságkezelő – szerepek betöltésére, és hatékony együttműködésre a nem NATO-tagországok haderőivel (a Többnemzeti Összhaderőnemi Harci Kötelékek – CJTF – katonai koncepciója, és az ennek a logisztikai támogatására megalkotott Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Központ – MJLC koncepciója). Természetesen a kor kihívásainak megfelelően a NATO is folyamatosan pontosítja a dokumentumokban megfogalmazott alapelveket, így jelentős hatást gyakoroltak erre a koncepcióra a 2001. szeptember 11-i események, melyek logisztikai szempontból is jelentős változásokat hoztak:

- 2002 májusában a reykjavíki külügyminiszteri találkozón a tagországok megállapodtak, hogy a területvédelemről a közös érdekvédelmi koncepcióra térnek át;
- a 2002. novemberi prágai csúcstalálkozón a kormány- és államfők részvételével elfogadják a NATO Reagáló Erők (NRF) koncepcióját;

– a 2004. júniusi isztambuli védelmi miniszteri találkozón a résztvevők megalapodtak abban, hogy minden nemzet teljes szárazföldi haderejének 40 százalékát a NATO vagy más védnökség alatti bevetéses műveletekhez kell megszervezni, felkészíteni és felszerelni, és 8 százaléká vagy részt vesz, vagy elkülönítetten készen áll folyamatban lévő műveletre.

A NATO-ban az úgynevezett funkcionális logisztika az elfogadott, mely szerint a logisztikai támogatás feladatait a különböző – alább taglalt – logisztikai funkciók összessége alkotja.

Ellátási funkció. Az ellátás átfogja a katonai erők eszközeiben felhasznált összes anyagot és terméket, a haderő támogatását és fenntartását. Magában foglalja a készletszintek meghatározását, a beszerzést, az elosztást és az utánpótlást.

Anyagi funkció. Az előállítói vagy beszerzői (termelői) logisztika a rendszeresítésük első fázisától a rendszerből történő kivonásukig átfogja az anyagi eszközöket. A ciklus első része – a specifikáció, a tervezés és az előállítás – tisztán előállítói logisztikai funkció. Az eszközök szolgálatba állítása, szétosztása, tárolása, javítása, technikai kiszolgálása, valamint kiosztása pedig tisztán felhasználói (fogyasztói) logisztikai feladat. Mindamellet az eszközök tervezése során, amely az előállítói logisztika része, figyelembe kell venni a felhasználó javítási és technikai kiszolgálási szempontjait, ebből adódóan be kell vonni mind a két diszciplínát.

Szolgáltatási funkció. A harcoló csapatok, illetve a logisztikai tevékenységeket támogató élőerő és szakértelem biztosítása a különféle szolgáltatások – a harci utánpótlás, a térképelosztás, a munkaerőforrások, a postai és futárszolgálatok, a kávéház, a mosatási és fürdetési létesítmények, temetések stb. – széles körét öleli fel. Ezeket a szolgáltatásokat nyújthatja egy ország a saját haderejének vagy egy másik ország erőinek. Hatékonyságuk a hadművelleti, logisztikai és a polgári tervezés szakemberei közötti együttműködés függvénye.

Logisztikai információkezelési funkció. A logisztikai információkezelés párosítja az elérhető információs technológiát a logisztikai folyamatokkal és gyakorlatokkal, hogy megfeleljen a NATO-parancsnokok és a nemzeti logisztika követelményeinek. A NATO és a nemzetek számtalan felhasználója igényli a különböző célú (végrehajtási, vezetési, műveleti) logisztikai információkat. Az eredményes működéshez a logisztikai információs rendszernek elő kell segítenie, hogy a megfelelő információ a megfelelő személyhez a megfelelő időben és a megfelelő információs védelemmel eljusson. Ezeknek át kell fogniuk az összes logisztikai funkciót és az egyes funkciók közötti határfelületet, valamint más szükséges funkcionális területeket. A NATO logisztikai rendszerei megkövetelik az interoperabilitást a jelenlegi és a feljövő nemzeti és NATO-rendszerekkel. Ahol célszerű és költségkímélő, ugyancsak megfontolandó az ipari rendszerekhez való kapcsolódás.

Eszközvizsgálási és -javítási funkció. A technikai kiszolgálás/karbantartás az anyagi eszközök egy meghatározott állapotban való fenntartására, illetve az abba

való visszaállítására irányuló tevékenységek összességét jelenti. A szárazföldi, haditengerészeti és légi erők hadműveleti hatékonysága nagymértékben függ az eszközök és a használatban hozzájuk kapcsolódó anyagi eszközök békeidőbeli, magas követelmények szerinti megelőző karbantartásától. A javítás magában foglalja az anyagi eszközöknek a lehetséges legrövidebb idő alatt hadra fogható állapotba történő visszaállítása érdekében hozott összes rendszabályt. A harcéri károk helyreállítása fontos tényező a hadműveletek során az anyagi eszközök igénybevehetőségének fenntartásában. A harcéri károk helyreállítását úgy tervezik, hogy a meghibásodás okának figyelmen kívül hagyásával a sérült anyagi eszközöket a lehető leggyorsabban vissza lehessen állítani. A kárfelmérést gyorsan el kell végezni, és nem kell mindig megkövetelni az automatizált ellenőrző berendezések vagy a modern szerszámok használatát. Az elsődleges szempont a sérülés behatárolása, a károsodás okának meghatározása, egy javítási terv elkészítése, továbbá az eszközök és a kezelők veszélyeztetésének minimalizálása. A hadműveleti feladat végrehajtása után viszont a helyszíni javítást egy szakirányú technikai kiszolgálásnak vagy javításnak kell követnie az eszköz teljes értékű hadra fogható állapotba való visszaállítása érdekében.

Mozgatási és szállítási funkció. Követelmény, hogy a szövetség szerepkörei és feladatai teljes skálájának a végrehajtása érdekében az erőknek a hadszíntéren belüli és a hadszínterek közötti idejében történő mozgatására létezzen rugalmas kapacitás. Ez a hadműveletek kialakításához és fenntartásához szükséges logisztikai támogatásra is vonatkozik.

Fogadási, állomásoztatási és előre mozgatási funkció (Reception, Staging, Onward Movement – RSOM). A bevetési folyamat fázisa, melyben az egységek, a személyzet, az eszközök és az anyagok a kirakodási helytől (kikötőtől/repülőtértől) bevetési (alkalmazási) helyükre érnek. Bár az RSOM műveleti feladat, a logisztikai támogatás igen magas szintű végrehajtását követeli meg. Az RSOM tervezés és végrehajtás, a mozgatás és szállítás, valamint a befogadó nemzeti támogatás a logisztikai támogatással való nagymértékű integrációt igényel.

Üzemanyag-ellátási funkció. A NATO üzemanyag-ellátási lánc meg kell, hogy feleljen a szövetséges műveletek követelményei teljes spektrumának, számolva a bevetési távolságokkal és szétszórtsággal, s kiemelten figyelembe véve, hogy megnövekedett az együttműködés a NATO és a partner nemzetek, valamint katonai és polgári hatóságok között. Pénzügyi megfontolások, a gazdaságosság és az együttműködési képesség növelésének igénye szükségessé teszi az üzemanyag-ellátási lehetőségek új és innovatív útjainak keresését.

Robbanóanyag-hatástalanítási funkció. A robbanóanyagok hatástalanítása a fel nem robbant robbanóanyagok felkutatását, észlelését, behatárolását, megjelölését, kezdeti beazonosítását és jelentését, majd ezt követően helyszíni kiértékelését, a biztonság helyreállítását, és a végleges hatástalanításukat foglalja magában. Ezen kívül ide érhető még a sérülés vagy a rongálódás által veszélyessé vált robbanó-

anyag is. A NATO Robbanóanyag-hatástalanítási Technikai Információs Központ tárolja az összes régi és a jelenleg használatos lőszerrel és robbanóanyagról készített feljegyzéseket, továbbá azonnali tanácsadási szolgálatot biztosít a robbanóanyagok hatástalanításához.

Infrastrukturális műszaki biztosítás funkció. Az infrastrukturális műszaki biztosítás (bár nem kizárólagosan logisztikai funkció) szoros egyeztetést igényel a logisztikával, mivel a feladat – az utánpótlási vonalak megnyitása, a kiszolgáló létesítmények megépítése – nagyon szoros kapcsolatban áll a logisztikával. A műszaki biztosítási feladat a híd a logisztika és a hadművelet között, és szorosan kapcsolódik a végső sikeréhez. A létesítmények beszerzése, építése és működtetése a NATO Biztonsági Beruházási Program (*NATO Security Investment Program – NSIP*) alapja. A szövetségnél rendszerint ezt a szakkifejezést használják a katonai erőket támogató berendezésekre és létesítményekre.

Egészségügyi biztosítási funkció. Biztosítja a hatékony egészségügyi rendszert a beteg, sérült és sebesült személyek ellátására és kiürítésére, a sérülés vagy betegség miatti kieső napok számának csökkentésére, továbbá a gyógyultaknak a szolgálatba történő visszaállítására. Az eredményesen működő egészségügyi támogatási rendszer így potenciális erőszorozónak tekinthető. Annak ellenére, hogy rendszerint nemzeti felelősség, a tervezésnek rugalmasnak kell lennie, és figyelembe kell vennie az egészségügyi biztosítás többnemzetiségű koordinált megközelítését. A többnemzetiség fokozata a feladat körülményei szerint fog változni, és az integrált egészségügyi támogatás bármelyik területén részt vevő nemzetek készségének a függvénye lesz. Az egészségügyi gondoskodás létfontosságú szerepet játszik a kötelekek védelmében is.

Szerződés-kötési funkció. A tevékenységek végrehajtása szempontjából nő a szerződés-kötések fontossága, különösen akkor, amikor a tevékenységet a NATO felelősségi körzetén kívül folytatják. A szerződés-kötés igen nagy jelentőségű eszköz arra, hogy gyorsan hozzáférhessenek az országon belüli erőforrásokhoz, és a parancsnok igényei szerinti anyagi készleteket és szolgáltatásokat beszerezzék.

Befogadó nemzeti támogatási funkciók. A BNT igénybevehetősége ellensúlyozza a szervezetszerű katonai támogatási igényeket, és ebből adódóan befolyásolja a hadművelethez felajánlandó harci kiszolgáló támogatás méretét és feladatát.

A fentiekhez az alább felsorolt funkciók kapcsolódnak.

Civil-katonai együttműködés. A civil-katonai együttműködés – különösen a hadműveleti területeken – a hidegháború vége óta új lendületet vett. Az új helyzet különféle követelményeket támasztott, és a válságkezelő műveletek parancsnokainak ma teljesen új feladatokkal kell szembenézniük. A balkáni műveletek és az afganisztáni ISAF-misszió tanulságai megmutatták, hogy a NATO-parancsnokoknak foglalkozniuk kell olyan feladatokkal, melyek elősegítik, hogy a misszió teljesítése érdekében a katonák hozzáférhessenek a polgári erőforrásokhoz.

NATO-szabványosítás és -csereszabotosság. A szabványosítás az együttműködési képesség megvalósításának fő eszköze, ami alapvető a logisztikai együttműködés szempontjából, és közvetlen hatással van a művelet fenntarthatóságára és az erők harci hatékonyságára. Az együttműködési képesség minimális követelményei a fogalmak, doktrínák és eljárások hasonlósága, a berendezések kompatibilitása, a harci ellátások felcserélhetősége. Ahol lehet, a polgári szabványokat kell alkalmazni. A nemzeteknek arra kellene törekedniük, hogy átvegyék az egyeztetett NATO-szabványokat.

Környezetvédelem. A nemzeti és nemzetközi törvényhozás és a környezetvédelemre vonatkozó megállapodások növekvő mértékben hatnak a katonai műveletekre, különösen a nem 5. cikkely szerinti válságkezelő műveletekre. A környezetvédelem jelentőségét a logisztikai funkciók végrehajtása során számításba kell venni.

Ha a NATO-logisztikát a fenti funkciók *teljesülési módjai szerint* vizsgáljuk, két további terület különböztethető meg.

Együttműködői logisztika. A NATO együttműködői logisztika azon két- és többoldalú előállítói és felhasználói logisztikai megállapodások összessége, amelyek célja a NATO-erők logisztikai biztosításának optimalizálása úgy, hogy a gazdaságos sorozatnagyságon és a hatékonyság növelésén keresztül költségmegtakarítást érjen el a béke-, a válság- és a háborús időszakos logisztikai támogatás területén. Az együttműködői logisztikai megállapodások kidolgozását nagymértékben segítik a NATO gyártói és logisztikai ügynökségei, különösen az anyaggyártás és a beszerzés terén korszerű módszereket használó NATO Fenntartási és Ellátási Ügynökség (*NATO Maintenance and Supply Agency – NAMS*).

Többnemzeti logisztika. A többnemzeti hadműveletek szempontjából a logisztikának mintegy hatékony erőszorozóként kell funkcionálnia. Jelenleg, amikor a kockázatok sokirányúak, a logisztikai erőforrások csökkennek, és alapvető a megosztott felelősség, a többnemzeti logisztika felé irányuló fejlődés a lehető legnagyobb fontossággal bír. A többnemzeti logisztika fogalmába tartoznak a nem tisztán nemzeti jellegű logisztikai támogatási tevékenységek, mint például:

– *a többnemzeti integrált logisztikai támogatás (Multinational Integrated Logistic Units – MILU):* többnemzeti integrált logisztikai szervezetet hoznak létre, amikor egy vagy több nemzet vállalja, hogy logisztikai szervezetét a NATO-parancsnok alárendeltségébe helyezi, és e szervezetek az ő utasításai szerint a koalíciós erők érdekében tevékenykednek.

– *logisztikai szerepkörre szakosodott nemzet (Logistic Role Specialist Nation – LRSN):* A logisztikai szerepkörre történő szakosodás azt öleli fel, hogy egy adott anyagfőleség biztosítását vagy szolgáltatás nyújtását egy nemzet vállalja, a misszió egészének vagy egy részének kizárólagosan ő biztosítja. A kritériumok, amelyek segíthetik ezt a fajta megoldást, az egy kulturális környezetből való érkezés. Így például sokkal könnyebben lehet az étkezési szokásoknak megfelelő élelmezési

ellátást biztosítani más ország katonájának. A technikai kiszolgálás területén a hasonló vagy azonos technika könnyítheti meg a feladat elvégzését. A mosatás, az egészségügyi szolgáltatások, a katonai rendészeti feladatok, a postaszolgálat, a nyomdai szolgáltatások – nem is beszélve a szállításról, anyagmozgatásról, raktározásról – viszonylag gördülékenyen megoldhatók többnemzeti környezetben.

– *a vezető nemzeti támogatás különböző módszerei*: a logisztikai vezető nemzet önállóan vagy a NATO felkérésére vállalja, hogy koordinálja és végzi a logisztikai támogatás feladatait – vagy annak egyezményben vállalt részeit – a szerződött nemzetek, vagy a többnemzeti erő egésze számára. A feladatkör magában foglalja az anyagok beszerzését, kiszállítását és szolgáltatások nyújtását.

A NATO ellátási anyagosztályokat az alábbi azonosítási rendszerben alakítják ki.

I. osztály: olyan cikkek, melyeket személyek vagy állatok – tekintet nélkül a harcban vagy terepviszonyokban beállt helyi változásokra – megközelítőleg azonos mértékben fogyasztanak (pl. élelmiszer, takarmány).

II. osztály: olyan ellátási anyagok, amelyek javadalmazásait a szervezeti és eszközállománytáblák határozzák meg (pl. ruházat, fegyverek, szerszámok, tartalék alkatrészek, járművek).

III. osztály: mindenféle célú üzem- és kenőanyagok, kivéve a repülőgépek vagy az olyan fegyverek, mint a lángszórók, illetve a működtetésére szolgáló anyagok, pl. benzin, tüzelőolaj, zsírok, szén és kocsz. (III/a. osztály – repülőgépek üzem- és kenőanyagai.)

IV. osztály: olyan ellátási anyagok, amelyeknek a kezdeti javadalmazásait jóváhagyott táblázatokban nem írják elő. Normális esetben ide tartoznak az erődítési és építési anyagok csakúgy, mint a kezdeti kiadásra jogos (II. osztály) anyagokkal azonos cikkek táblán felüli mennyisége.

V. osztály: a lőszer, robbanó- és vegyi anyagok összes típusa.

4.1.3. A NATO logisztikai szervezetei

A NATO-n belül politikai és katonai dimenziók kezelésére önálló polgári Nemzetközi Törzslet (*International Staff – IS*) és Nemzetközi Katonai Törzslet (*International Military Staff – IMS*) hoztak létre. Mindkét szervezet az Észak-atlanti Tanácsnak, a NATO legmagasabb szintű döntéshozó testületének a munkáját segíti.

A Nemzetközi Törzsben a Védelmi Eljárások és Tervezés (DPP) és a Védelmi Beruházások (DI), míg a Nemzetközi Katonai Törzsben a Logisztika és Források (L & R) osztályai foglalkoznak logisztikai kérdésekkel.

A NATO katonai szervezetét a Katonai Bizottság ellenőrzi. Ez az Észak-atlanti Tanács politikai fennhatósága alatt működő szervezet legmagasabb szintű katonai hatósága.

A NATO valamennyi műveleti funkciója egyetlen *stratégiai parancsnokságban* – a Szövetséges Műveleti Parancsnokságban (*Allied Command Operations – ACO*) – összpontosul, amely a NATO teljes felelősségi területéért felelős. Ez a belgiumi Monsban található parancsnokság áll a NATO háromszintű vezetési parancsnokságainak a csúcán, mint a Szövetséges Haderők Európai Főparancsnoksága (SHAPE), és amelynek az irányításáért a Szövetséges Európai Haderők Főparancsnoka (SACEUR) a felelős.

A SHAPE-nek kettős rendeltetése van. Egyrészt stratégiai katonai tanácsokat ad „felfelé” a NATO-központnak, másrészt stratégiai katonai irányítást „lefelé” az ACO második vezetési szinthez tartozó parancsnokságainak.

A *második vezetési szinten* (hadműveleti szint) helyezkedik el a hollandiai Brunssumban (*JFC HQ Brunssum*) és az olaszországi Nápolyban (*JFC HQ Naples*) működő két Összhaderőnemi Haderő Parancsnokság, valamint a portugáliai Lisszabonban (*JHQ Lisbon*) működő Összhaderőnemi Parancsnokság. A brunssumi és a nápolyi parancsnokságnak képesnek kell lenniük arra, hogy végrehajtsák a szövetség hadműveleteinek teljes spektrumát, beleértve egy szárazföldi CJTF-parancsnokság biztosítását is. A korlátozottabb, de mégis robusztus lisszaboni parancsnokság a CJTF-ek tengeri platformról történő irányítására összpontosít.

A *harmadik vezetési szinten* (harcászati szint) az úgynevezett „haderőnemi parancsnokságok” (Componens Command: légi – ACC; haditengerészeti – MCC; szárazföldi – LCC) találhatók.

A JFC Brunssum alárendeltségében: ACC Ramstein – Németország;
MCC Northwood – UK; LCC Heidelberg – Németország.

A JFC Naples alárendeltségében: ACC Izmir – Törökország;
MCC Nápoly – Olaszország; LCC Madrid – Spanyolország.

Ezek a haderőnemi parancsnokságok rugalmas vezetési állományt biztosítanak, amelynek tagjai szakértői a saját szakterületüknek, és mindegyikük alkalmazható bármelyik második vezetési szinthez tartozó parancsnokságon.

A kölcsönös kompatibilitás és a vezetési szintek közötti racionalizált munkafolyamatok biztosítása érdekében a törzs felépítése minden szintű parancsnokságon (stratégiai, hadműveleti és harcászati) az úgynevezett „J-kód” szerinti (*harcászati szinten A-4 légierő, N-4 haditengerészet és G-4 szárazföld*) felosztásra és szervezeti felépítésére tagozódik, és mindegyik igénybe veszi a többi szakértelmét.

A logisztikai szervezetek minden szintű parancsnokságon a J-4 törzskari elemeibe tartoznak és mindenhol megtalálható a hadműveleti tervező (*Ops & Plans*), az egészségügyi (*Medical*), valamint a mozgatási és szállítási blokk (*Movement & Transportation*), és a többnemzeti összhaderőnemi logisztikai központ (MJLC).

4.2. Az Európai Unió logisztikai elvei, funkciói

Az uniós megfogalmazás megegyezik a NATO-definícióval: a logisztika a haderő mozgatásának és fenntartásának tervezésével és végrehajtásával foglalkozó tudomány.

A legszélesebb értelmezésben az alábbi katonai tevékenységi területekre terjed ki:

- tervezés és fejlesztés, beszerzés, raktározás, szállítás, elosztás, fenntartás-karbantartás, kiürítés és az anyagok kiosztása;
- személyek szállítása;
- létesítmények vásárlása vagy építése, karbantartása, működtetése és elosztása;
- szolgáltatások beszerzése vagy nyújtása;
- orvosi, valamint az egészségügyi szolgáltatás biztosítása.

A logisztika funkciói az anyaggazdálkodás (a beszerzéstől a kivonásig), ellátás, fenntartás és javítás, szolgáltatások (pl. elszállásolás, temetés, vízellátás, mosás stb.), mozgatás és szállítás, a logisztika műszaki funkciója, orvosi és egészségügyi biztosítás, pénzügy, költségvetés, szerződéskötés és az ezekhez kapcsolódó adminisztrációs ügyek.

Az EU vezette katonai válságkezelő műveletek logisztikai támogatási koncepciója meghatározza az e műveletek logisztikai biztosítására vonatkozó elveket, logisztikai eljárásokat, a felelősséget és struktúrákat. A műveleti követelmények igénylik a harcsoport logisztikai erő kifejtésének optimalizálását. A feladatok végrehajtásához az szükséges, hogy a logisztikai erők és készletek olyan rugalmasak legyenek, mint a haderő maga.

Amikor a harcsoport különböző tagországok és meghívott harmadik államok csapatrészeiből áll, az EU-tagország harcsoport-összekötőjének a többi résztvevővel együttműködve kell biztosítania, hogy – a többnemzetiséget és az interoperabilitást kihasználva, és növelve a hatékonyságot és a képességet – teljesen integráltak legyenek. Végül, a tagországok és a meghívott harmadik államok felelősek saját csapataik támogatásáért, bár a közös támogatás és az alkalmazott logisztikai képességek kiegyensúlyozása a csapatok között jelentősen csökkentheti a logisztikai erők méretét. A felelősségükből adódó, logisztikához kötődő feladatok hatékony végrehajtása érdekében az EU-parancsnokoknak és törzseiknek minden szinten az alábbi logisztikai elveket kell követniük.

A műveletek elsődlegessége és azok követelményei. A logisztikai támogatásnak összhangban kell lennie azokkal a követelményekkel, melyek biztosítják a misszió sikerét. A cél elérésének egyik kulcsa egy teljesen integrált, tiszta és egyértelmű vezetési, irányítási és együttműködési lánc megvalósítása.

Kollektív felelősség. Az EU-hatóságok, a tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok kollektívan felelősek az EU vezette válságkezelő művelet logisztikai támogatásáért. Ez a kollektív felelősség ösztönzi a tagországokat és az EU-

hatóságokat arra, hogy kooperatívan osszák meg az ellátást, a logisztikai kapacitások és erőforrások használatát a csapatok eredményes és hatékony támogatása céljából. A szabványosítás, együttműködés és a többnemzetiség az alapja a logisztikában a rugalmas és hatékony logisztikai támogatásnak. A nemzeti erők erőforrásokkal történő ellátása és a logisztikai támogatás tervezése a tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok felelőssége.

Jogkör. A felelősséggel, mellyel az EU-parancsnokot felruhazzák, együtt kell járnia a jogkörnek a tagországok és csapatokat felajánló nem EU-országok által történő delegálásával. A megfelelő szintű EU-parancsnoknak elegendő jogkört kell biztosítani a logisztikai erőforrások felett, amelyek képessé teszik a tagországok és csapatokat felajánló nem EU-országok által kijelölt erők leghatékonyabb módon történő fogadásához, alkalmazásához, fenntartásához és hadrendből való kivonásához.

Együttműködés. Az EU-hatóságok, az egyes tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok, valamint más szervezetek között alapvető fontosságú a többnemzeti együttműködés, mely hozzájárul a korlátozott erőforrások jobb felhasználásához. Ez különösen fontos akkor, ha csapatokat felajánló nem EU-országok vesznek részt a műveletekben, hogy tisztán értelmezzék a nemzeti képességeket és korlátozásokat.

Koordináció. A logisztikai támogatás koordinációja az EU, az egyes tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok között alapvető fontosságú minden szinten, szükség esetén más államokkal, nemzetközi és más szervezetekkel is. A logisztikai koordinációt elősegítik az általános és előzetes megállapodások, melyek igényelhetik a nemzeti képviselők vagy összekötő tisztek találkozáját, biztosítva, hogy a tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok tájékozottak legyenek, és megfelelően reagáljanak a nemzeti és EU-prioritásokra, valamint ezeket a prioritásokat összehangolják. A rutinszerűen kezelendő koordinációért az EU-hatóságok tartoznak általános felelősséggel.

Biztonságos és elégséges ellátás. A tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok egyénileg vagy együttműködési megállapodással a megfelelő logisztikai erőforrásokat a kellő minőségben és mennyiségben kötelesek biztosítani csapataik támogatására az EU vezette válságkezelő művelet folyamán. A logisztikai erőforrások raktári készlet szintjének és elosztásának elégségesnek kell lennie a készenlét, a fenntarthatóság és a mobilitás biztosításához, és szükség esetén biztosítsa a követelmény szerinti katonai képességet az EU válságkezelő műveletének vezetéséhez.

Rugalmasság. A logisztikai támogatásnak a cél érdekében proaktívnak, adaptálhatónak és alkalmazkodónak kell lennie. A körülmények változását figyelembe vevő, megfelelő tervezés növeli a rugalmasságot.

Egyszerűség. Az egyszerű tervek és utasítások, az egyszerű, küldetesközpontú logisztikai szervezetek minimalizálják a zavart, és segítenek annak biztosításában,

hogy a nyújtott támogatás megfeleljen a műveleti követelményeknek. Az egyszerű jelentési mechanizmusok biztosítják az információ pontos és hatékony továbbítását.

Időszerűség. Egy hatásos logisztikai szerkezet fejlesztése és megvalósítása jelentős tervezést és koordinálást igényel az EU-hatóságok, a tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok között. Mivel a logisztikai feladatok végrehajtásának legkritikusabb fázisa a bevetés és a kezdő műveletek elindítása, lényeges, hogy a nemzeti és a multinacionális logisztika vezetési és irányítási elemeit és az előkészítő erőket a fő bevetés megkezdése előtt hagyják jóvá és alakítsák meg.

Hatékonyág és gazdaságosság. A logisztikai erőforrásokat eredményesen, hatékonyan és gazdaságosan kell használni, de nem szabad megfélemlíteni a művelet elsőségéről. A kölcsönös támogatás-szerkezeteket és mechanizmusokat – mint például a multinacionális logisztikai szervezetek és a befogadó nemzeti támogatás – kell felhasználni, valahányszor célszerű a méretgazdaságosságot megvalósítani, a tartalékkapacitást/képességet növelni és javítani. A cél ezeknek az előnyöknek a hasznosítása és egyidejűleg a logisztika méretének a minimalizálása (*logistic footprint*).

Áttekinthetőség és átláthatóság. A logisztikai eszközöket és képességeket érintő információk cseréje az EU-hatóságok, tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok között alapvető az EU által vezetett erőknél nyújtott támogatás hatékony irányítása és koordinálása szempontjából.

Szinergia. A szinergia a kiterjesztett haszon, amit úgy lehet elérni, hogy egyszerre alkalmazunk több logisztikai módszert. Szinergiaeredmények azok, mikor a tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok hozzájárulnak egy közös célhoz, amivel a nettó haszon nagyobb lesz, mint a különálló hozzájárulásaik összege. Igazán hatásosnak úgy lehet lenni, ha bármilyen multinacionális szervezetet az alkotó komponensek erőire építünk. A multinacionális logisztikai támogatást az általános koncepcióban a tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-országok egyéni logisztikai erőire kell alapozni. Ez arra szolgál, hogy hatékonyabb támogatást nyújtson a teljes erőnek.

Szabványosítás. Az anyagok, erőforrások, szolgáltatások és eljárások szabványosítása közvetlen hatással van az együttműködési képességre, fenntarthatóságra és hatékonyságra.

4.2.1. Az EU logisztikai szervezetei

Az EU célok érdekében az EU Katonai Törzs (*European Union Military Staff – EUMS*) Logisztikai és Erőforrás Osztálya felelős az összes logisztikai tervezésért és értékelésért. A logisztikai képességeket mind mennyiségi, mind minőségi szempontból állandóan újra kell értékelni. A műveletek alatti fokozott szakértői igény biztosítása érdekében az EU Katonai Tanácsa kérheti a tagországoktól az EU katonai törzs ideiglenes növelését. Egy művelet alkalmával, ha a műveleti parancsnok

kijelölése elhúzódik, az EU katonai törzs Logisztikai és Erőforrás Osztály – megerősítve a tagországok által delegált szakértőkkel – szolgáltatja a szükséges logisztikai információkat a döntéshozatali folyamat alatt.

Törzsstruktúra. A Hadművelési Parancsnokság szervezetét és funkcióit – az általános EU Hadművelési Parancsnokság állandó működési eljárásaiból és az EU Haderő-parancsnokság irányelveiből kiindulva – folyamatosan fejlesztik. Mivel az EU által vezetett hadműveletek pontos természetét nehéz előre megjósolni, a szervezeti struktúrákat eseti alapon, a kialakult válság körülményeitől függően aktivizálják.

Hadművelési Parancsnokság Logisztikai Elem (OHQ Logistic Staff Cell). A hadművelési parancsnok kinevezése után a parancsnoksága alatt egy logisztikai törzselemet állítanak fel. Ez a törzselem az ő logisztikai szervezetén alapulna, megnövelve a tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-tagországok logisztikai törzsével, összhangban az EU Hadművelési Parancsnokság Állandó Működési Eljárásokkal, valamint a Hadművelési parancsnokság Logisztikai Koordinációs Központ (OHQLogCoC) támogatásával.

Az Erők Parancsnokság Logisztikai Elem (FHQ Logistic Staff Cell). A haderő parancsnokának kinevezése után egy multinacionális logisztikai törzselemet állítanak fel a vezetése alatt.

4.2.2. Az EU vezette válságkezelő művelet során aktivizált koordinációs struktúra

EU Logisztikai Koordinációs Csoport (EU Logistics Co-ordination Group – EULogCoG). A műveletek alatti fokozott szakértői igény biztosítása érdekében az EU Katonai Törzs Logisztikai és Erőforrás Osztály szükség esetén megerősíthető a tagországok logisztikai szakértőivel, és egy EU Logisztikai Koordinációs Csoportot állíthatnak fel. A tagországokat, a csapatokat felajánló nem EU-országokat, a NATO-t vagy más, a műveletben részt vevő szervezetet kérhetnek fel arra, hogy vegyenek részt az eljárásokban. A csoport vezetője a logisztikai részleg főnöke az EU katonai törzs Logisztikai és Erőforrás Osztály törzsfőnökének irányítása alatt.

Művelési Parancsnokság Logisztikai Koordinációs Központ (OHQ Logistic Co-ordination Centre – OHQLogCoC). A Művelési Parancsnokságon megalakítják a Művelési Parancsnokság Logisztikai Koordinációs Központot, amely felváltja az EU Logisztikai Koordinációs Csoportot. Állománya a Művelési Parancsnokság logisztikai törzséből, az EU-tagországok és a csapatokat felajánló nem EU-tagországok logisztikai szakértőiből, valamint az EU-tagországok Logisztikai és Anyagi Eszközök Osztály összekötő eleméből áll. Ebben lehetnek NATO logisztikai szakértők is, ha a műveletben NATO-eszközöket és -képességeket is felhasználnak. A központ vezetője a Hadművelési Parancsnokság kiemelt logisztikai tisztje. A Mű-

veleti Parancsnokság Logisztikai Koordinációs Központ a műveleti terület kapcsolattartójaként – igazodva a stratégiai követelményekhez – koordinálja, rangsorolja a logisztikai tevékenységet, megoldja a konfliktusos ügyeket.

4.2.3. Az Erők Parancsnokságának logisztikai struktúrája

Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Központ (MJLC). Az MJLC olyan multinacionális logisztikai szervezet, melynek küldetése a *Force Commander* (az erők felett rendelkező parancsnok) segítése a komponensek, a nemzeti támogató elemek, a vendéglátó nemzetek és a nem kormányzati szervek közötti mozgáskoordinálásban, a logisztikai támogatásban és más katonai funkciókban. Az MJLC felelős a közös logisztikai funkciók központi koordinálásáért és/vagy vezetéséért. Az MJLC-képesség létrehozható akár a CJ-4 törzs létszámának növelésével, akár abba integrálva, akár egy másik támogató központban elhelyezve is. Egy összetett nagyméretű műveletben önálló is lehet.

Ha MJLC-t nem alakítanak meg, a műveleti parancsnokság Logisztikai Koordinációs Központját aktiválják. Ez az EU tagországok és csapatokat felajánló nem EU-tagországok logisztikai szakértőiből (általában nemzeti támogató elemekből) és más szervezetekből áll. A műveleti parancsnokság kiemelt logisztikai tisztje vezeti a központot, mely igazodva a műveleti követelményekhez a műveleti terület kapcsolattartójaként koordinálja a logisztikai tevékenységet, megoldja a konfliktusos ügyeket.

Többnemzeti Integrált Logisztikai Támogató Egység (MILU) Akkor létrejövő katonai szervezet(ek), amikor kollektív szerződés alapján, több mint egy tagország és/vagy csapatot küldő nem EU-tagország beleegyezik, hogy logisztikai eszközöket adjon egy többnemzeti logisztikai erőbe a műveleti parancsnok hadműveleti irányítása (OPCON) alatt az erők logisztikai támogatására.

Támogató Parancsnokság. A logisztika elvben nemzeti felelősség. Mindazonáltal egy multinacionális logisztikai szervezetben a logisztikai támogatás összhaderőnemi koordinálása több előnnyel is járhat. Ezért erre a feladatra célszerű létrehozni a Támogató Parancsnokságot.

A parancsnok felelős a logisztikai támogatásért, ugyanolyan jogkörrel rendelkezik, mint a többi komponens parancsnok. Az összhaderőnemi műveleti területen végbemenő logisztikai folyamatokban döntéseket hoz, rangsorol, megoldja a konfliktusos logisztikai ügyeket és tisztázza a logisztikai felelőségeket.

Nemzeti támogató elem (NSE). A nemzeti támogató elem (NSE) bármilyen nemzeti szervezet vagy tevékenység, amely az EU által vezetett erők részét képező nemzeti erőket támogat. Az NSE-k a saját nemzeti hatóságuk parancsnoksága alatt maradnak, és rendszerint nem részei az EU által vezetett erőknek. A feladatuk az egységek nemzetspecifikus támogatása, valamint a nemzet által megtartott közös

támogatás végrehajtása. Az NSE-ket felkérlik az EU-val és a vendéglátó nemzettel való koordinációra, együttműködésre. Ha a hadműveleti helyzet lehetővé teszi a csökkentést, a nagyobb együttműködés és a szolgáltatásoknak a NSE-k közötti centralizálása jelentős megtakarításokat eredményezhet. Az egyeztetett SOFA-szabályozások alkalmazhatók NSE-kre.

4.3. Az ENSZ logisztikai elvei, funkciói

A béketámogatónak tudnia kell, hogy a harctéren szükséges ellátás és szolgáltatások komplex támogatási rendszert alkotnak: a megfelelő időben és helyen komplex támogatási rendszer eredményeként kerülnek biztosításra. Alapvető szükséglet a víz, az étel, a ruházat és a menedék.

Egy ENSZ-küldetésben való szolgálat nem mindig tér el az otthoni szolgálattól. Ugyanakkor, ha a békefenntartók egy misszióba készülnek, több nehézséggel nézhetnek szembe. Minden létesítményt, hasonlóan az otthonihoz, létre kell hozni, és ebben megosztott felelőssége van az ENSZ-nek és a csapatokat küldő országnak. Az ENSZ-műveletek logisztikai támogatása meglehetősen összetett. Nincs két egyforma művelet, különböző az ENSZ-nek a vendéglátó nemzet, a csapatokat felajánló országok vagy a civil vállalkozók által nyújtott támogatás.

A békefenntartó műveletek logisztikai rendszere egy olyan átfogó ellátási lánc, melynek elemei a beszerzés, raktározás, készletgazdálkodás, árueelosztás. Ebben a rendszerben alapvetően a beszerzési és az elosztási stratégia az, ami meghatározza a rendszer és azon keresztül a végrehajtó katonai szervezetek életképességét. Számos példa mutatja, hogy bizonyos esetekben az optimális költség fogalmát teljesen ki kell zárni a feladat-végrehajtásból. Például, a szállítási feladatok megoldása során, polgárháborús helyzetben, a négyszer olyan drága katonai eszközöket bérl, vagy kéri fel segítségül az ENSZ, mert azok megalkotása és személyzetük kiképzése során felkészültek a szélsőséges körülményekre.

A békefenntartó feladatokban a mindenoldalú biztosítást úgy kell megszervezni, hogy a nagy távolság, a lerombolt infrastruktúra, a szélsőséges időjárási és terepviszonyok, a polgárháborús helyzet, az alacsony egészségügyi színvonal és a közbiztonság hiánya ne okozzon zavart a szükséges anyagokat, eszközöket és berendezéseket magában foglaló felszerelés és szolgáltatás eljuttatásában a felhasználó csapatok részére. Az ENSZ a logisztika feladatai közé sorolja a szükséges iratok beszerzését, mint vízum, adó és vámügyintézés, importjog és a szabad mozgás megteremtését.

4.3.1. Az ENSZ logisztikai funkciói

Az *ellátás* magában foglalja a beszerzést, elosztást, az anyagok raktározását és szükség esetén mentését. Ezt többnyire megosztva végzik a civil és a katonai szakemberek, bár van olyan misszió is, ahol a katonák csak felhasználják az anyagokat, de annak beszerzésében, készletezésében már nem vesznek részt. Minden egyes anyagnemnek megvan a felelős szolgálati ág főnöke, aki a logisztikai főtisztnek van alárendelve.

Az élelmiszer ellátás megszervezése során a csapatok élelmezési szolgálat főnöke (*Senior Supply Officer – SSO*) a felelős mindenfajta élelem tárolásával és felhasználásával kapcsolatos kérdésben. Az egészségügyi előírások betartását, és így a fertőzések megakadályozását az egészségügyi főnök (*Chief Medical Officer – CMO*) ellenőrzi. A csapatraktárakba (első szintű ellátó raktár) általában havonta egyszer történik az élelmiszer leszállítása az állománylétszám alapján, összeállított rendelés szerint. Ezekben a raktárakban nem romlandó alapanyagokból, illetve készételekből vésztartalékot képeznek annak eshetőségére, ha az utószállítás késik vagy nem lehetséges a kialakult háborús helyzet miatt. A csapatoknak 7 napi, a második szintű raktáraknak 10 napi – a havi utánszállításokon felüli – biztonsági készletet kell felhalmozni.

Az üzemanyag-szolgálati főnök (*Senior Pol Officer – SPO*) fontos feladata az érkező szállítmányok mennyiségének, eredetének ellenőrzése és a minőségvizsgálat elvégzése a felhasználhatóság megállapítása érdekében. A kialakult helyzetnek megfelelően ezekből az anyagokból is biztonsági tartalékot kell képezni. Az üzem-, kenő- és tüzelőanyag beszerzésének általában két módja van: vagy az ENSZ által megbízott vállalkozás biztosítja külföldről, vagy a műveleti területen oldják meg a beszerzést. Az ENSZ mozambiki missziójában (ONUMOZ) mind a gépjárművek, mind pedig a repülőgépek üzemanyagainak ellátását a British Petrol végezte vagy a saját töltőkútjainál, vagy az üzemanyag átadásával a megfelelő felszereltséggel rendelkező ellátó csapatok részére. Komoly gondot okoz az ENSZ számára az üzemanyag szállítása is. 1993-ban a volt Jugoszlávia területén (UNPROFOR) az ENSZ csak késve tudta beszerezni a tartálykocsikat az ellátáshoz. Franciaország vállalta a segítséget, hogy a téli ellátás ne szenvedjen hiányt, és a csapatok elláthassák feladatukat.

Az ENSZ meghatározott havi bérleti díjat fizet minden egyes fegyverért, amit a kontingensek magukkal szállítottak a műveleti területre. A robbanóanyagokra a műszaki alakulatoknak van szüksége aknamentesítési és bontási feladataik elvégzéséhez. A lőszerkészlet nagyságát és tárolásának szabályait minden esetben az anyaország előírásai határozzák meg. A lőszer és a robbanóanyag második szintű tárolását általában nem a misszió területén, hanem egy ahhoz közeli bázison végzik. A kiképzésre felhasznált lőszeréért az ENSZ nem fizet térítési díjat.

Az üzemben tartás és karbantartás során az anyagok, eszközök, felszerelések üzemeltetésre alkalmas állapotát megőrzik, illetve visszaállítják azokat üzemeltetésre kész állapotba.

A szélsőséges környezeti hatások miatt a műveletben részt vevő felszerelések és berendezések karbantartását nagyobb gyakorisággal kell végezni, mint ahogy azt az anyaországban megkövetelik. Az erők parancsnokának karbantartásért felelős főtisztje (*Senior Maintenance Officer – SMO*) tervezi, koordinálja és ellenőrzi a javítási és üzemben tartási munkálatokat.

A javítás és karbantartás háromfokozatú rendszer. Az első fokozat feladatait a felhasználó csapatok látják el, maximum 12 munkaóra ráfordítással. A második fokozat feladatait szintén a csapatok végzik, de az általuk üzemeltetett szakműhelyekben. A harmadik fokozatban missziószinten komoly központi javító műhelyeket állítanak fel, vagy igénybe veszik a befogadó ország ilyen kapacitását.

A szállítási feladatok végrehajtása során személyek, anyagok, eszközök mozgását végzik. A műveleti területen mindenfajta anyag- és személyszállítást – úton, vízen és levegőben – az ENSZ Adminisztrációs és Logisztikai Főosztály (FALD) alárendeltségében lévő szállításkoordináló központ irányít. Ebben a központban található a civil és a katonai szállítási főnök (*Senior Military Transport Officer – SMTO*). A katonai szállításokat vagy maguk a kontingensek, vagy külön e célra felállított csapat hajtja végre, mint például az IFOR/SFOR kötelékében, Bosznia egyik szektorában a BELUGA, a belga, osztrák, görög vegyes szállító század.

Az egészségügyi ellátás a baleseti, belgyógyászati és fogorvosi ellátás biztosítását, valamint a sebesültek mentését és továbbszállítását foglalja magában. Itt is több szint lehetséges, a csapatok hozzák magukkal a saját szakembereiket, majd a misszió is biztosít egy központi alapellátást, és ha szükséges, akkor befogadó nemzeti támogatás vagy más megállapodások keretében evakuálást vagy más kiemelt egészségügyi ellátást is biztosítanak a műveletben résztvevők számára.

Az egyéb szolgáltatások során biztosítani kell az élet- és munkafeltételeket, a ruházatot és a védőfelszereléseket, a szabadságolást, a pénzváltást és a regenerálódást.

4.3.2. Az ENSZ logisztikai szervezetei

A békefenntartó tevékenység során a műveleti területen nemcsak az ENSZ fegyveres békefenntartói tevékenykednek, hanem más, civil szervezetek is végeznek humanitárius segítségnyújtást, aminek keretében szintén anyagokat, eszközöket és szolgáltatásokat juttatnak el a rászorultak részére.

Ezek a civil szervezetek, amelyek lehetnek ENSZ-hez tartozók: Világ Élelmezési Program (WFP), ENSZ Fejlesztési Program (UNDP), vagy az ENSZ Menekültügyi Hivatal (UNHCR), vagy az ENSZ-szel szerveződésben állók: Nemzetközi Vöröskereszt (ICRC), Orvosok határok nélkül (MSF), vagy a Mentsétek meg a gyer-

mekeket (SAVE); a műveleti területen sok esetben igényt tartanak a fegyveres békefenntartók segítségére a szállítási, őrzési és elosztási feladatok végrehajtásában.

Az ENSZ békefenntartó műveleteinek logisztikai rendszere két fő – polgári és katonai – elemből áll, amelyek sokszor koordinálatlanul működnek.

Az ENSZ Béketámogató Műveletek Főosztályának Missziós Támogató Irodája felelős a harctéri műveletek logisztikai és adminisztrációs támogatásáért.

A polgári rész elsősorban az ENSZ haderő-felépítés strukturális szempontjaival foglalkozik, a katonai az erők napi működtetéséhez szükséges feladatok végrehajtására koncentrálnak. A vezetés és irányítás rendszerében is felismerhető ez a tagolódás. A logisztikai rendszer vezetését az adminisztrációs főnök (*Chief Administration Officer – CAO*) végzi, akit a New Yorkban székelő ENSZ Békefenntartó Főigazgatóság (*Department Of Peace Keeping Operations – DPKO*) jelöl ki, és aki neki felel tevékenységéért. Az adminisztrációs főnök felelős az összes adminisztratív feladat hatékony és gazdaságos elvégzéséért, ellenőrzi a misszió költségvetését és költségfelhasználását, valamint e kérdésekben ő a fő tanácsadója a misszió vezetőjének (*Special Representative of Secretary-General – SRSG*). A katonai egységek napi logisztikai ellátásának tervezését, irányítását és ellenőrzését a logisztikai főtitest végzi (*Chief Logistic Officer – CLO*), aki az adott katonai szervezet tagja. Az adminisztrációs főnök – aki általában civil, és munkatársai a misszió katonai kontingensének parancsnoka mellett tevékenykednek – a külső logisztikai biztosítást koordinálja, ami a helyi anyagok, eszközök és szolgáltatások bérléséből, beszerzéséből és finanszírozásából áll.

Az ENSZ felosztása szerint a békefenntartó tevékenységben részt vevő logisztikai ellátó és kiszolgáló egységek a következők.

Híradó egységek. Biztosítják a kommunikációs összeköttetést a misszió vezetősége, az ENSZ civil szervezetei és a fegyveres erők között. Megvalósítják a híradókapcsolatot a katonai vezetés különböző szintjei, illetve a katonai és civil szervezetek között, valamint ellátják a kommunikációs eszközök szervizelését, javítását, bevizsgálását és szükség szerinti cseréjét.

Repülő egységek. Biztosítják az anyagok és személyek gyors szállítását, az ellátást. Végrehajtják a csapatok váltását, a légi felderítést, valamint a gyors egészségügyi mentést (*Medical Evacuation – MEDEVAC*) és szállítást. Lehetővé teszik az ENSZ biztonsági tartalékát képező fegyveres erőknek (*Rapid Reaction Force – RRF*) a veszélyeztetett térségbe történő gyors eljuttatását, valamint a segélyszállítmányok légi úton történő ledobását a rászorultak részére. Végrehajtanak különböző magasépítési feladatokat, az elektromos hálózatok és hídszerkezetek helyreállítását. A repülő csapatok telepítése, kiszolgálása és feladataik koordinálása bonyolult és rendkívül fontos feladat. Sok műveleti területen a repülőgép, a helikopter az egyetlen közlekedési eszköz. A repülő csapatok összeállításakor és telepítésekor figyelmet kell fordítani arra, hogy a kontingens repülésirányító, karbantartó, kommuni-

kációs és meteorológiai szakembereket, valamint hozzájuk tartozó berendezéseket is magában foglaljon. Ilyen egységet ajánlott fel az Orosz Köztársaság a Sierra Leone-i ENSZ misszióba (*United Nations Observer Mission in Sierra Leone – UNOMSIL*). Azt azonban látni kell, hogy ilyen egységet ajánlanak fel a legkevésbé a világszervezet számára, ezért afrikai misszióiban az orosz UTAir cégtől bérelt gépekkel és pilótaállománnyal oldja meg a szállítási feladatok jelentős részét.

Általános rendeltetésű műszaki egységek. Feladatuk a misszióban részt vevő csapatok műszaki igényeinek kielégítése, épületek, vasutak, utak, hidak építése és karbantartása. Elvégzik az aknafelderítési és -mentesítési feladatokat, megtisztítják az utakat, termőföldeket a fel nem robbant lövedékektől és bombáktól. Itt is többféle lehetőség van. Nyugat-Szaharában a misszió megindulásakor a norvégok egy olyan tűzszerész csoportot küldtek, amely kutyákkal volt felszerelve. Sajnos néhány hónapon belül bebizonyosodott, hogy a szélsőséges körülmények (a könnyű sivatagi por tönkretette a kutyák szaglását) és a helyi lakosok elutasító magatartása miatt (a muzulmánok számára a kutya tisztátalan állatnak minősül!) az egység nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, így azt kivonták. Azóta, ha az ENSZ katonai megfigyelői fel nem robbant lövedéket vagy aknát találnak, az adott területen tevékenykedő felet (akár a marokkóiakat, akár a Polisario katonáit) kéri fel annak a megsemmisítésére. Az egyéb műszaki tevékenységek elvégzésére pedig civil vállalkozókat fizet meg a logisztikai szolgálat.

Ellátó egységek. A nemzeti logisztikai csapatok kötelékében tevékenykednek, feladatuk az ellátás, szállítás és karbantartás. Az ellátó csapatnak képesnek kell lennie az anyagi készletek fogadására, megfelelő szintű tárolására, kiszerezésére és kiadására, valamint visszavételezésére.

Szállító egységek. Feladatuk az összes szállítóeszköz és a katonai kontingensek járműveinek nyilvántartása, tevékenységük koordinálása és mindennemű közúti szállítási igény lehetőség szerinti végrehajtása.

Karbantartó és javító egységek. A csapatok javító és karbantartó eszközeinek száma és típusa nagymértékben függ attól, hogy milyenek a művelési területen a beszerzési lehetőségek, és milyen típusú és mennyiségű technikai eszközt kell kiszolgálni. (Az ENSZ-missziók nagy részében Toyota 4Runner és Nissan Patrol típusú járórkocsikat rendszeresítettek, éppen azért, hogy egyszerűbb legyen a karbantartásuk és javításuk).

Az ilyen egység tevékenykedhet önállóan a nemzeti logisztikai csapatok kötelékében, de nagyobb békefenntartó műveletekben, a többnemzeti logisztikai csoportok alárendeltségében is. Ha nem áll rendelkezésre helyi beszerzés, vagy a művelet megkezdését nem előzte meg szemrevételezés, akkor a felszerelés, anyag, eszköz és személyzet összeállításakor a „legrosszabb eshetőségre” kell felkészülni. Ez az egység alapvetően az üzemképtelen gépjárművek mentését, motorikus, mechanikus, elektronikus és karosszéria javítását végzi.

Mozgásellenőrző egység. Feladatukat a hasonló rendeltetésű civil szervezetekkel szorosán együttműködve hajtják végre (anyag- és személyszállítások tervezése, szervezése és ellenőrzése, légi, földi, tengeri és vasúti szállítások).

Postai egység. Elvégzi a hivatalos és magán postai küldemények kézbesítését. A kisebb missziókban a CAO alárendeltségében lévő iroda, vagy a katonai kontingens személyügyi részlege látja el ezt a feladatot.

Egészségügyi egység. Az egység anyagainak, eszközeinek és személyzetének összeállítását befolyásolja a műveletben részt vevő szervezetek nagysága, az egészség- és életfenyegetettség mértéke, a földrajzi távolságok, a műveleti terület egészségügyi infrastruktúrája, valamint a részt vevő csapatok egészségügyi ellátást biztosító képessége és színvonala. Fontos szerepet kap a műveletek során a légi mentés rendszerének kiépítése (MEDEVAC), hogy a rászorultakat nagy távolságról rövid idő alatt be tudják szállítani az egészségügyi központokba, tábori kórházakba. Nem katonai ellátók, szolgáltatók bevonása komoly koordinációs feladatokat jelent az ellátást szervező, tervező és ellenőrző részére.